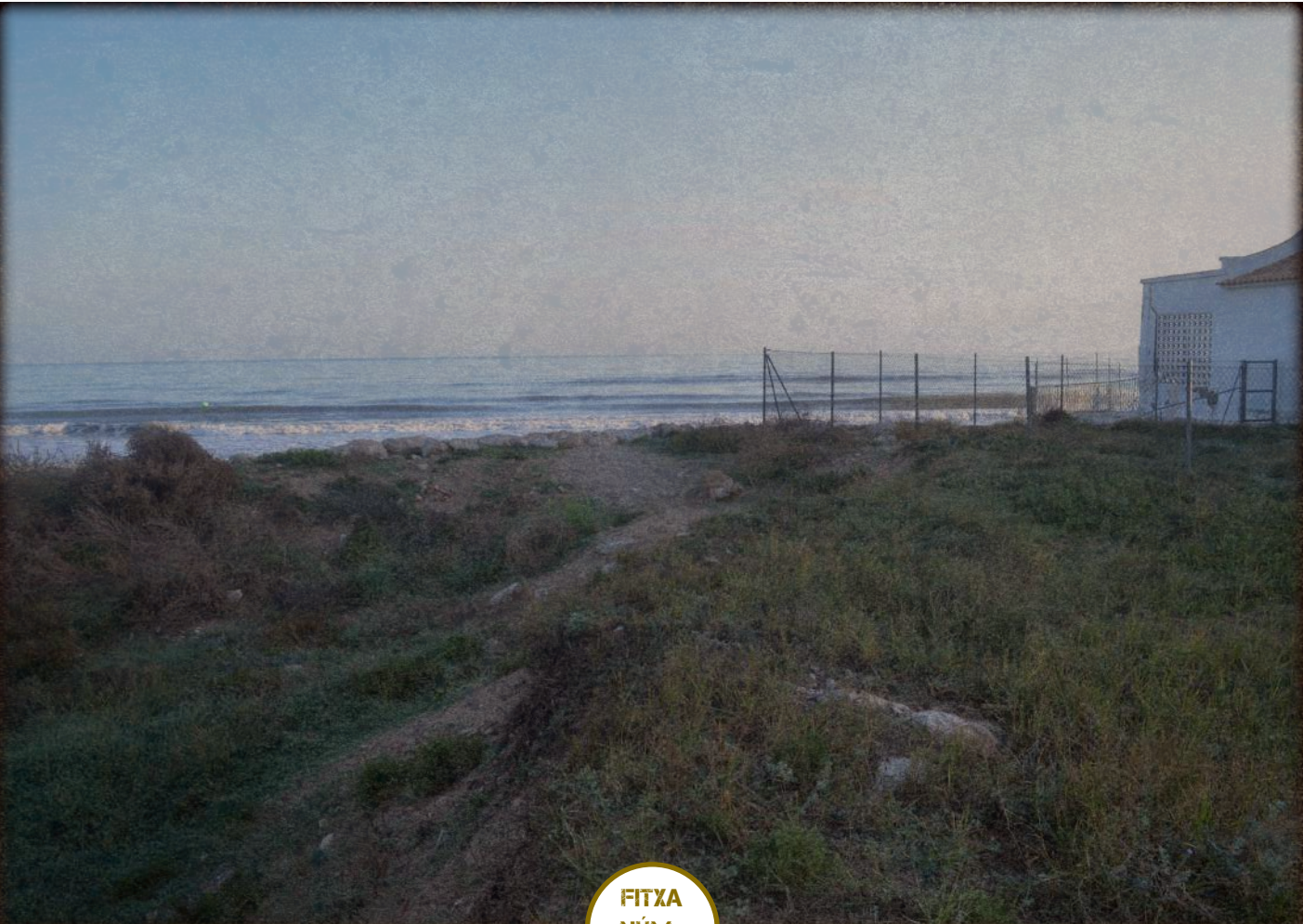

FITXA
NÚM.:
004

IMMOBLE: NIU DE METRALLADORES DE LES DEVESES IV.

REF:

PARTIDA/EMPLAÇAMENT: PARTIDA LES DEVESES. PLATJA DE LES DEVESES.

TIPOLOGIA:

NIU DE METRALLADORES SENSE PLANTA DEFINIDA.

CRONOLOGIA: INICIS DE 1937.

ÍNDEX DE PROTECCIÓ: B.R.L.

LOCALITZACIÓ: Accés pel carrer Riu Grande.

COORDENADES GPS: X 38'8706821 Y -0'0128394

COORDENADES UTM: X 759.158,35 Y 4.306.681,98

ACCESSIBILITAT: Fàcil accés per a gent amb mobilitat completa. Ara bé, la sorra de la platja podria dificultar l'accés a persones que precisen d'algun tipus d'instrumental per desplaçar-se.

PROPIETAT: Estat. Domini Públic Marítim Terrestre (DPMT).

CRONOLOGIA: Segons Emilio Oliver Sanz de Bremond (2017: 61) és a inicis de 1937 quan es construeixen els nius de metralladores de la ciutat de Dénia. La problemàtica que comporta aquesta cita és la seua imprecisió: en primer lloc, la paraula «inicis» pot ser subjectiva a l'hora de determinar durant quins mesos es van construir els nius de metralladores. I és que a «inicis» de 1937 encara que no s'havia creat l'òrgan que regularia la construcció dels mateixos (la Defensa de Costes). Exemples com el de la veïna Oliva demostren que les fortificacions anteriors a l'arribada dels enginyers de la Defensa de Costes són de molt baixa qualitat, com en el cas del Clotal (Vergel 2021). No obstant, els casos de Dénia presenten fàbriques consistentes i amb bons acabats a més de plantes exactament iguals que les d'Oliva (Aigua Morta i Molinell - Santa Anna i Deveses). La diferència entre aquestes és la fàbrica amb graves que es construeix a Oliva front a la de còdols de riu de Dénia, aparentment més rudimentària. Les fonts documentals a Oliva ens il·lustren del moment de la construcció de les casamates, a partir de mitjans del 1938. A Dénia queda la incògnita, però de moment podríem concloure que el fet que ambdós municipis compartisquen casamates amb la mateixa planta sembla indicar que les seues obres foren dirigides pel mateix personal. Més encara si tenim en compte la cita d'Emilio Oliver, en la que es recalca que els nius de Dénia són dissenyats per enginyers (2017: 61). A Oliva sabem que ho feu la Defensa de Costes, i a Dénia també pensem que seria el més probable, encara que per a això deuríem allargar els «inicis de l'any 1937» d'Emilio Oliver fins almenys el 12 de juny del mateix any, moment en què es crea la institució reguladora.

En acabar la Guerra Civil Espanyola, davant una possible entrada en la Segona Guerra Mundial, la dictadura franquista elaborà un inventari que arregljava les construccions de Defensa de Costes. Finalment no s'hi produiria l'entrada en qüestió, pel que les casamates quedarien abandonades fins els nostres dies.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ: En un context de duna erosionada s'hi poden observar diverses estructures amb una fàbrica identificable amb la dels temps de la Guerra Civil. No obstant, la fàbrica en qüestió també presenta trets que la distancien de l'anomenat «formigó republicà» utilitzat per a la construcció de nius de metralladores, com la manca de ferro o la textura. No s'hi distingeixen tampoc formes circulars, encara que la petita mida de les estructures conservades podria ser el causant d'aquest últim fenomen. Ara bé, tot i que les restes arqueològiques no són definitives, les fonts orals i cartogràfiques (I.G.N. 1900 sobre el que en època posterior es va marcar amb llapis l'existència del que segons la iconografia sembla una casamata) reforcen la hipòtesi de la identificació amb un niu de metralladores.

USOS I FUNCIONS: Els nius de metralladores tenien la funció principal de protegir les costes republicanes front a qualsevol tipus d'atac franquista, feixista o nazi. On acabava l'angle de tir d'un d'aquests començava el del seu costat, de manera que cobrien completament la línia de costa. Les funcions rutinàries, no obstant, eren de vigilància, sobre les quals devien realitzar un informe diari i fer-lo arribar a l'organisme de Defensa de Costes, del qual depenien. Podien arribar a suportar fins 550 kg/cm² (Fernández Guirao 2008: 172).

OBSERVACIONS: -.

ADDENDA DESCRIPCIÓ:

Materials: Terra, calç, còdols de riu de petita i mitjana mida i roques anguloses de major mida.

Fàbriques: La fàbrica es compon d'una mescla d'argamassa i calç, que aporta un color blanc groguenc, reforçada amb còdols de riu de petita i mitjana mida. També s'hi observen grans roques d'angles rectes en la part nuclear de l'estructura. La consistència, tant per l'absència de ferro com per la menor quantitat de calç en l'argamassa, és menor que la de la resta de nius de metralladores identificats amb total seguretat.

Dimensions: Dimensions àrea: Superfície:

Alçària màxima estructures des del nivell del sòl: 0'5 m.

Dimensions estructures individualitzades:

- 001 resta: Llargària: 2 m. Amplària: 0'6 m. Alçària: 0'5 m.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».
- 002 resta: Llargària: 0,7 m. Amplària: 0'4 m. Alçària: 0'4 m.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».
- 003 mur: Llargària: 0'18 m. Amplària: 0'16 m. Alçària: 0'2 m.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».
- 004 resta: Llargària: 0,4 m. Amplària: 0'19 m. Alçària: 0'12 m.
Descripció de la fàbrica: Ídem «Fàbriques».

FONTS DOCUMENTALS:

«A comienzos de 1937 los ingenieros militares trazaron un plan de defensa de costas. Todas las playas de Marinas, Bovetas y Palmares fueron elegidas para el emplazamiento de refugios para nidos de ametralladoras. En las escolleras Norte y Sur (en ésta frente a su comienzo) se construyeron igualmente dichas defensas; en la parte de las Rotas solo se instalaron unos pocos (la parte arenosa era más apta para los desembarcos). Sin embargo, para la defensa artillera eran las Rotas, estratégicamente, más aptas para la instalación de baterías de largo alcance». (Oliver Sanz de Bremond, E. (2017): *La Guerra Civil Española*, p. 61).

FONTS ORALS:

«Jo vivia a les Rotes i allí hi havia un antiaéreo... jo vaig treballar allí de manobre... estava apuntat a la col·lectivitat... Mon pare també treballava en eixe assunt, perquè per tota la vora de la mar van fer nius

Ajuntament de Dénia

**GENERALITAT
VALENCIANA**
Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

d'ametralladores: allà a Escolano, per la cantera; a allò dels Patos, un altre; a la terrassa del Pegolí, per la mar (...). Francisco Espí Llopis. (Seser Pérez, R. (2019): *Història i Memòria. La Guerra Civil a Dénia*, Dénia, p. 151).

BIBLIOGRAFIA:

- OLIVER SANZ DE BREMOND, E. (2017): *La Guerra Civil Española 1936-1939 vivida en una ciudad de la retaguardia republicana*, Dénia (edició facsímil).
- SESER PÉREZ, R. (coord.) (2019): *Història i Memòria. La Guerra Civil a Dénia*, Dénia.
- VERGEL DOS SANTOS, A. J. (2021): «Primera investigació sobre les casamates a Oliva», en *Cabdells*, 19, 113-145.

ESTAT ACTUAL: Actualment el niu de metralladores es troba en la zona de duna, la qual està desfigurada per l'acció humana, amb una pendent descendent fins la zona de cases de primera línia de costes utilitzada com a camí d'accés a la platja. A 715 metres cap al Nord es troba el niu de metralladores de les Deveses III. A 160 metres cap al sud, el de les Deveses V.

OBSERVACIONS: -.

DADES ADMINISTRATIVES (Si escau).

DADES CADASTRALS: Cadastre 1950.

Polígon:

Fulla:

Parcel·la:

Parcel·les adjacents:

ESTAT DE CONSERVACIÓ. Índex conservació 5 (Ruïnes).

OBSERVACIONS: -.

RECOMANACIONS: -.

CARTOGRAFIA:

- Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.
- Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1983.
- Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.
- Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.
- Mapa 5. Vol Americà 1956.
- Mapa 6. Oficina Virtual Cadastre.
- Mapa 7. Institut Cartogràfic Valencià. Visor Generalitat.
- Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

PLANIMETRIA.

M.G.P. 001.

M.G.P. 002.

ARXIU MEMÒRIA GRÀFICA:

A.M.G.001.

A.M.G.002.

A.M.G.003.

A.M.G.004.

A.M.G.005.

A.M.G.006.

A.M.G.007.

A.M.G.008.

ALTRES RECURSOS

(Dron, pértiga, ortofoto, plantes etc.).

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

DÉNIA
CITY OF GASTRONOMY

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

REDACTOR: ANTONI. J. VERGEL.

COL·LABORADORS:

DIRECTOR PROJECTE: JOSEP. A. GISBERT.

DATA FITXA: SETEMBRE, 2021.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

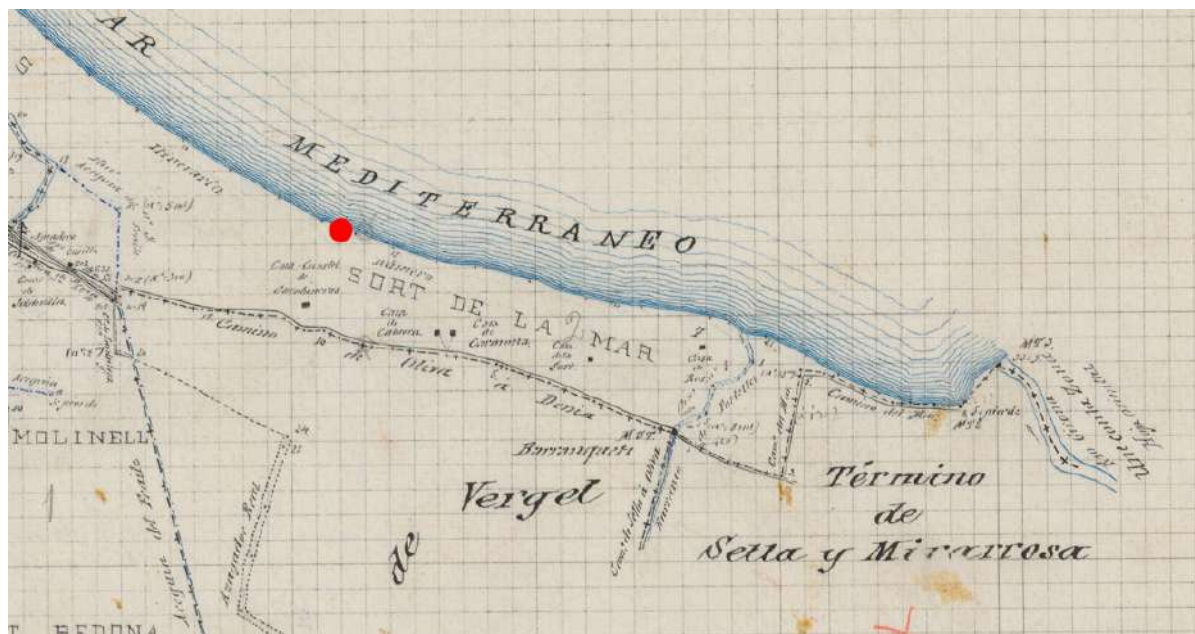
Designated
UNESCO Creative City
in 2015

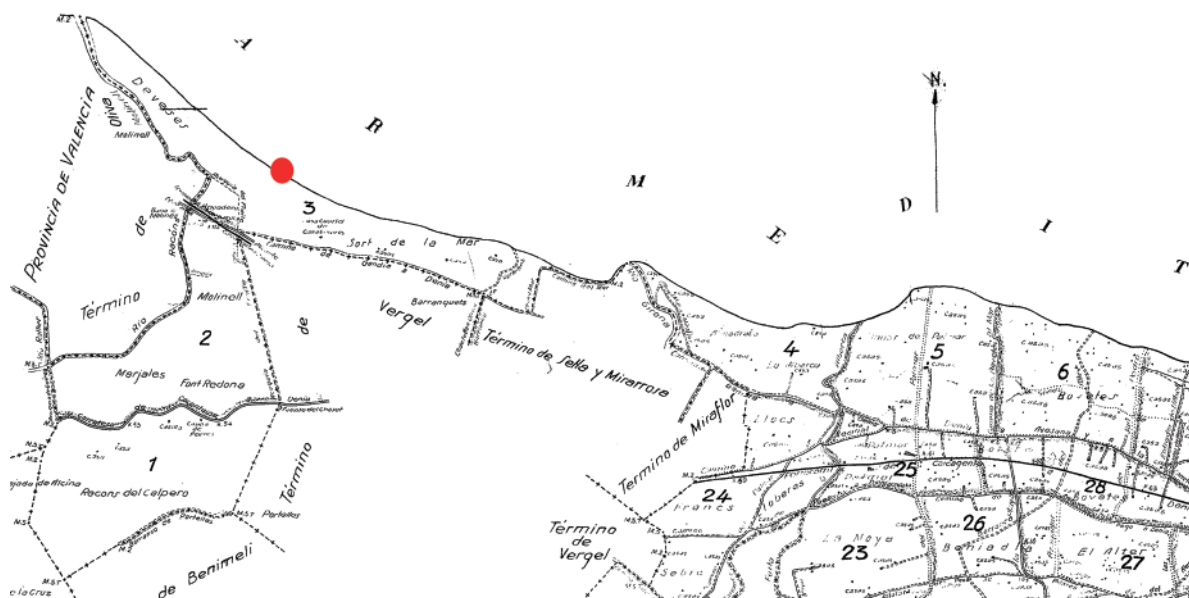
GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.

Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1883.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.

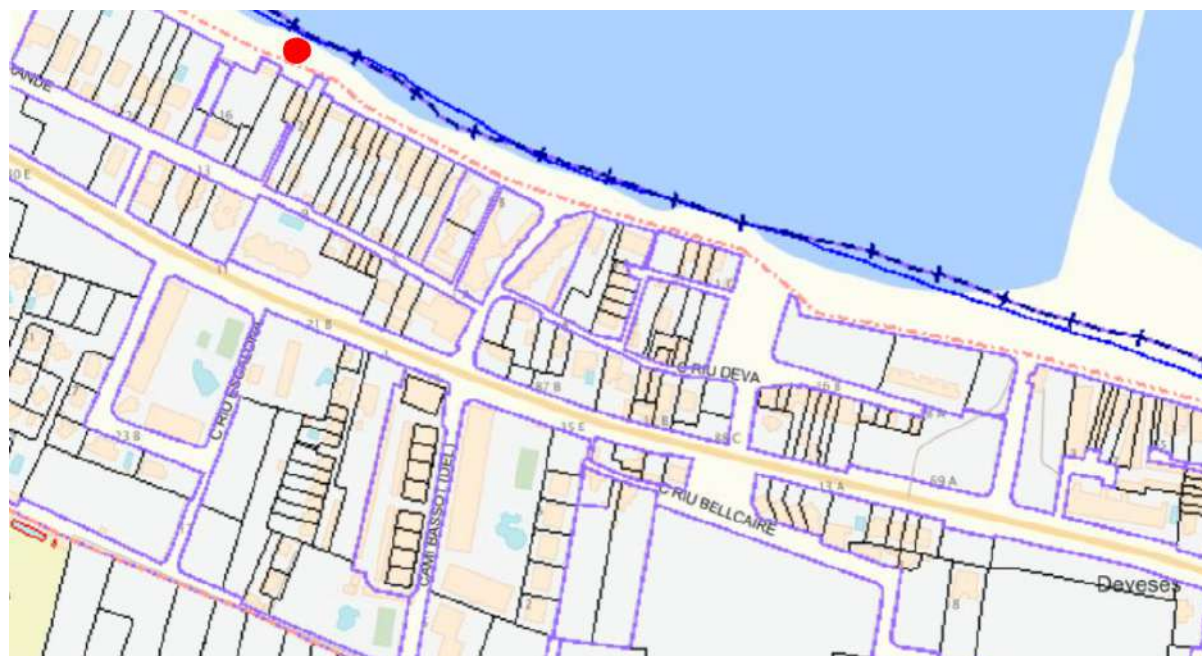

Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

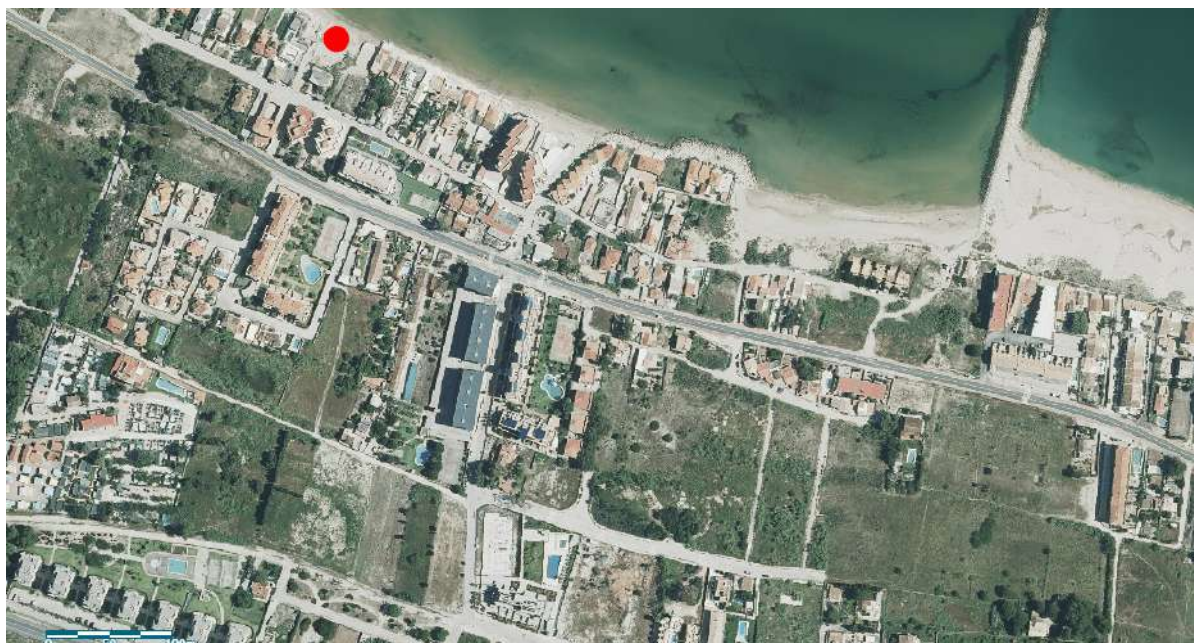

Mapa 5. Vol America 1956.

Mapa 6. Oficina Virtual del Cadastre.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 7. I.C.V. Visor Cartogràfic de la Generalitat Valenciana.

Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 001. Fotografia general nord. Casamata les Deveses IV.

A.M.G. 002. Fotografia general est. Casamata les Deveses IV.

GENERALITAT
VALENCIANA

**Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática**

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 003. Fotografia general oest. Casamata les Deveses IV.

A.M.G. 004. Fotografia general sud. Casamata les Deveses IV.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 005. Resta 1. Casamata les Deveses IV.

A.M.G. 006. Resta 2. Casamata les Deveses IV.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 007. Resta 3. Casamata les Deveses IV.

A.M.G. 008. Resta 4. Casamata les Deveses IV.